

Konkurenční potenciál Evropské unie: silné a slabé stránky

Ing. Karel Mráček, CSc.

člen předsednictva Asociace výzkumných organizací;
Institut evropské integrace, NEWTON College, a. s.

Vědeckopopularizační seminář

Evropská unie a její proměny v období globální nestability

Brno, 20. listopadu 2015

Projekt byl v období 1. 9. 2009 – 31. 8. 2012 spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky, od 1. 9. 2012 do 31. 8. 2017 se projekt nachází ve fázi udržitelnosti.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

©2015KMráček

Úvod

- **Konkurenceschopnost** vyjadřuje postavení jedné ekonomické entity (stát, odvětví, firma, domácnost) vůči druhým entitám *porovnáním* jejich vlastností nebo výsledků určitých aktivit, které se projevují jako lepší nebo horší postavení.
- **Měření konkurenceschopnosti:**
 - různá mezinárodní hodnocení a srovnání (upřednostňují různé faktory)
 - žebříčky světové konkurenceschopnosti
 - Zpráva o globální konkurenceschopnosti → vydává WEF, Index globální konkurenceschopnosti (Global Competitiveness Index)
 - Ročenka světové konkurenceschopnosti (World Competitiveness Yearbook) → vydává IMD Lausanne
 - Human Development Index - OSN
 - Doing Business (Světová banka)
 - Index ekonomické svobody, Index vnímání korupce a další žebříčky
 - Innovation Union Scoreboard (inovační výkonnost zemí EU)

Úvod

Konkurenceschopnost ve Zprávě o globální konkurenceschopnosti je určena 12 faktory:

- Základní požadavky pro rozvoj
(instituce; infrastruktura; makroekonomické prostředí; zdraví a základní vzdělání)
- Předpoklady pro rozvoj založený na růstu efektivnosti
(vyšší vzdělávání a výcvik; efektivnost trhu se zbožím a službami; efektivnost trhu práce; rozvoj finančního trhu; technologická připravenost; velikost trhu)
- Klíčové předpoklady pro růst založený na inovacích a sofistikovaných faktorech
(zkvalitňování charakteristik podnikání; inovace)

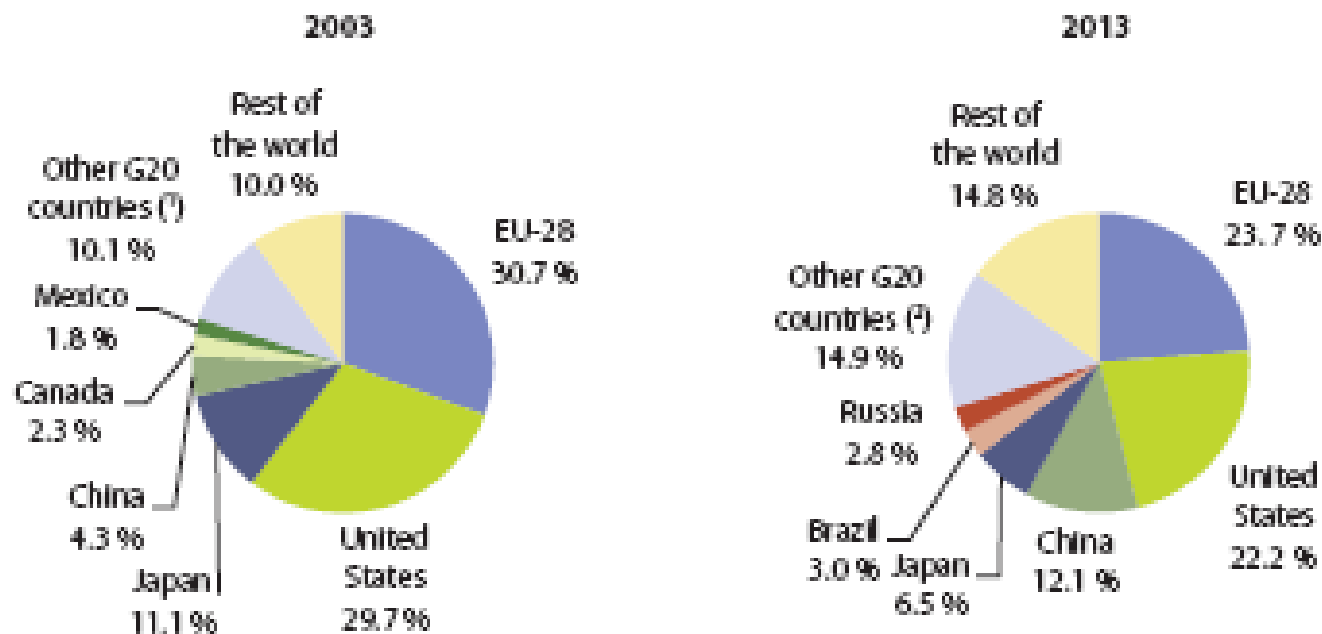
Konkurenceschopnost podle ročenky IMD je určena těmito základními faktory:

- Ekonomická výkonnost (makroekonomické faktory);
- Efektivnost vlády (podpora konkurenceschopnosti);
- Efektivnost podniků (inovace a ziskovost);
- Infrastruktura (technická a sociální).

Přednosti EU

- Země EU resp. Evropa – příznivé a atraktivní místo k životu
- ✓ Podle Human Development Index (HDI) /průměrná délka života, zdraví, vzdělání, příjmy na obyvatele/ zpracovávaného experty OSN → 26 zemí EU patří do skupiny 49 zemí světa s velmi vysokým HDI (9 zemí EU + Norsko, Švýcarsko do první dvacítky); ČR na 28. pozici
- ✓ sociální stát
- EU – hospodářsky nejsilnější uskupení světa → souhrnný HDP EU větší než HDP USA
- ✓ V roce 2014 HDP v EU-28 dosáhlo 13 900 mld eur, o 6.2 % více než v USA (Eurozóna /EA-19/ činila 72.6 % EU-28 HDP, pokles ze 75.8 % v roce 2009).
- Vnitřní trh EU (jeho velikost, téměř 3 bil. eur činí roční objem vnitřního obchodu mezi zeměmi EU, cca 63 % celkového mezinárodního obchodu zemí EU)
- Politická stabilita

Podíl na světovém HDP (% , b.c. EUR)

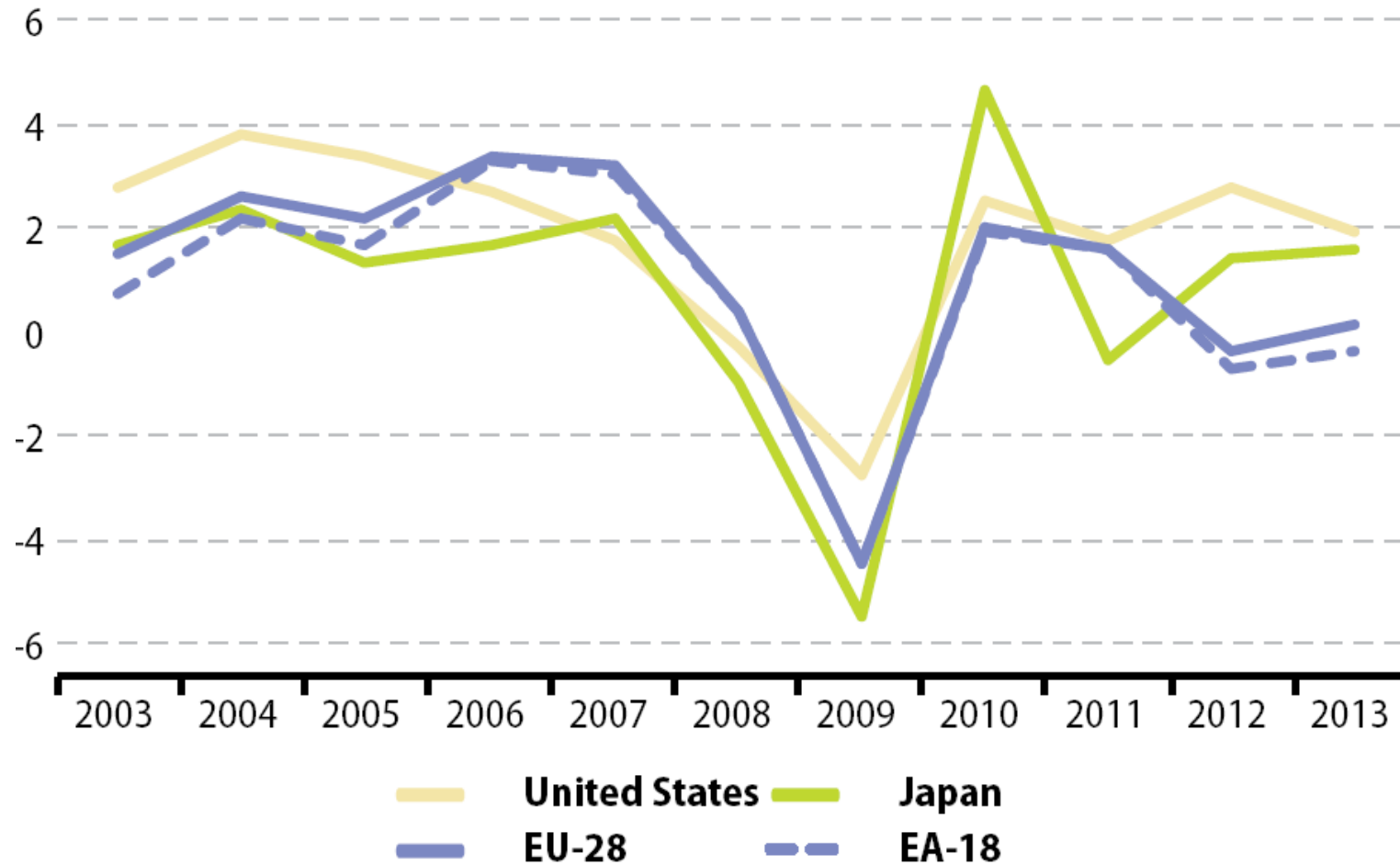
(*) Brazil, India, Australia, South Korea, Indonesia, Russia, Turkey, Saudi Arabia, Argentina and South Africa.

(†) India, Canada, Australia, Mexico, South Korea, Indonesia, Turkey, Saudi Arabia, Argentina and South Africa.

Source: Eurostat (online data code: [nams_10_gdp](#)) and the United Nations Statistics Division (National Accounts Main Aggregates Database)

Růst reálného GDP (% meziroční změny)

Zdroj: Eurostat

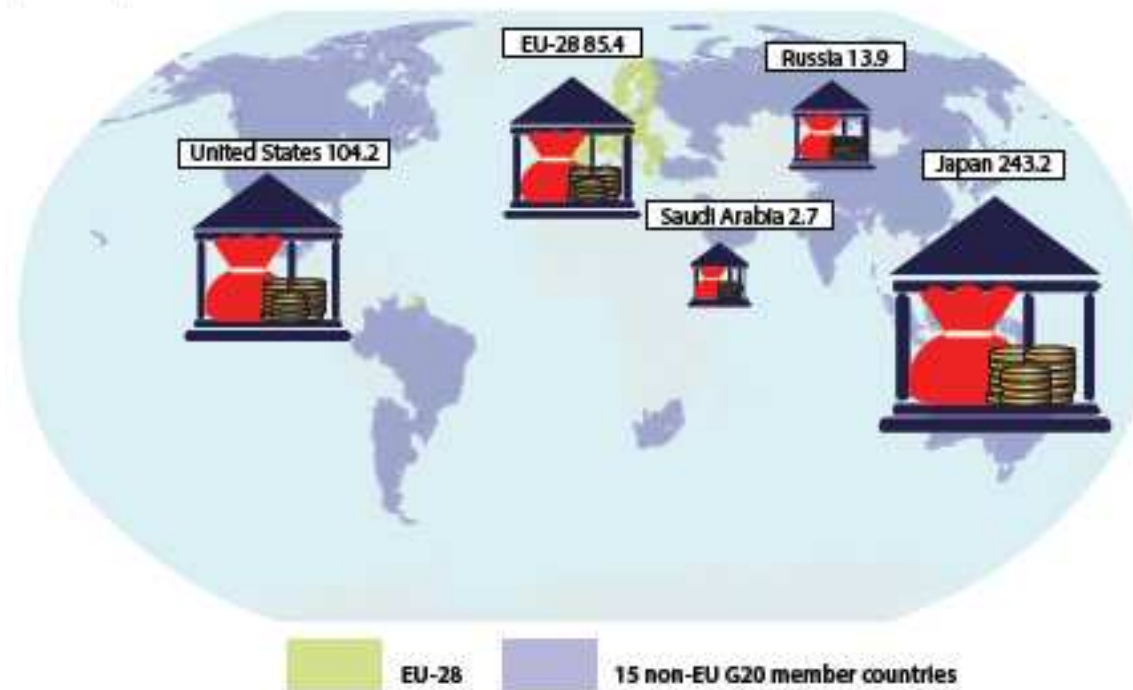

Celkový vládní dluh (% HDP, 2013)

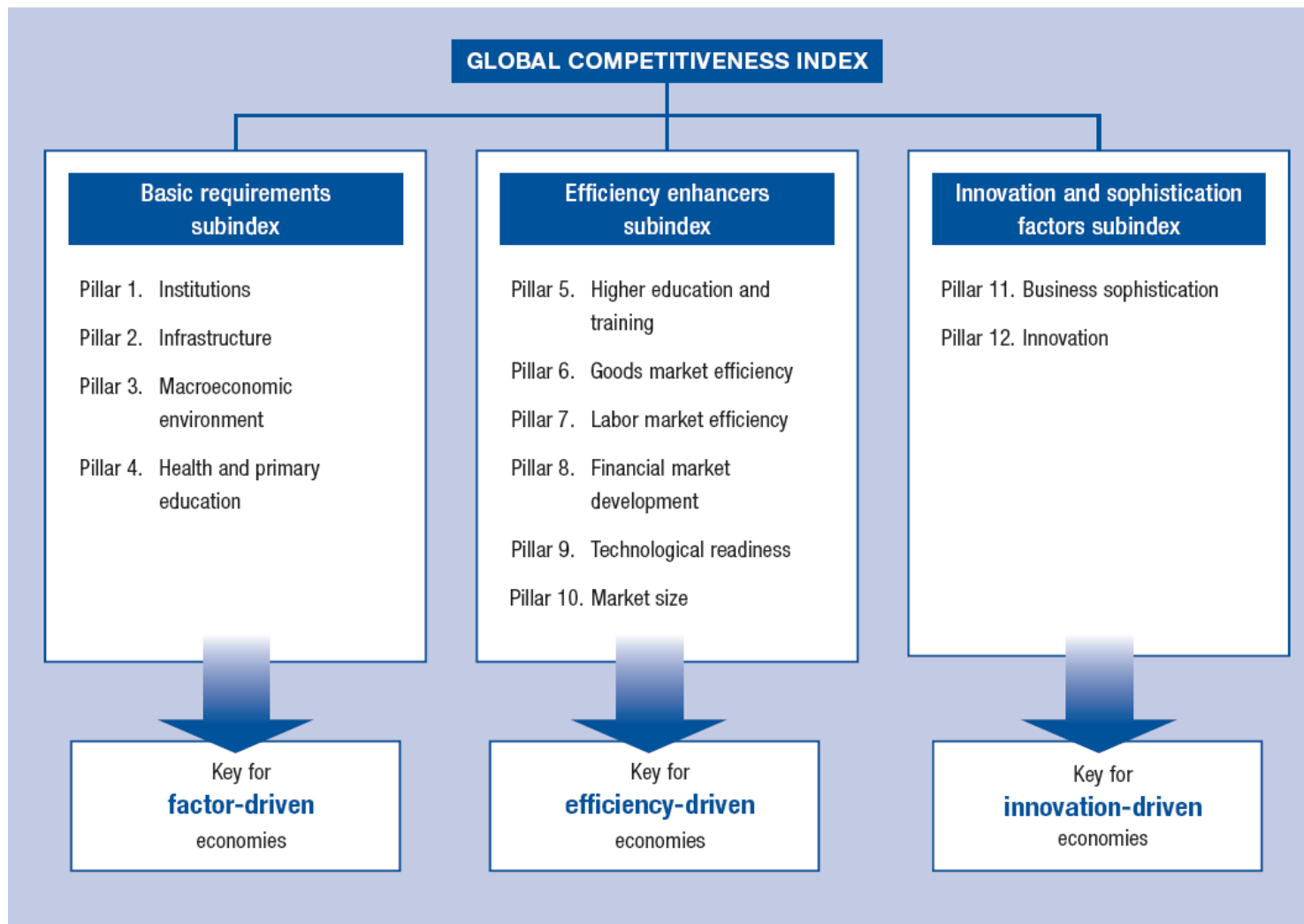
Zdroj: Eurostat

EU ve světě

General government debt, 2013
(% of GDP)

Index globální konkurenceschopnosti (Světové ekonomické fórum)

Index globální konkurenceschopnosti 2014-2015 (Světové ekonomické fórum)

 Global Top 10		
	The Global Competitiveness Index 2014-2015	Global rank*
Switzerland		1
Singapore		2
United States		3
Finland		4
Germany		5
Japan		6
Hong Kong SAR		7
Netherlands		8
United Kingdom		9
Sweden		10

Source: The Global Competitiveness Report 2014-2015
Note: * 2014-2015 rank out of 144 economies

Index globální konkurenceschopnosti 2014-2015 (Světové ekonomické fórum)

 Innovation Top 10	
The Global Competitiveness Index 2014-2015	Global rank*
Finland	1
Switzerland	2
Israel	3
Japan	4
United States	5
Germany	6
Sweden	7
Netherlands	8
Singapore	9
Taiwan, China	10

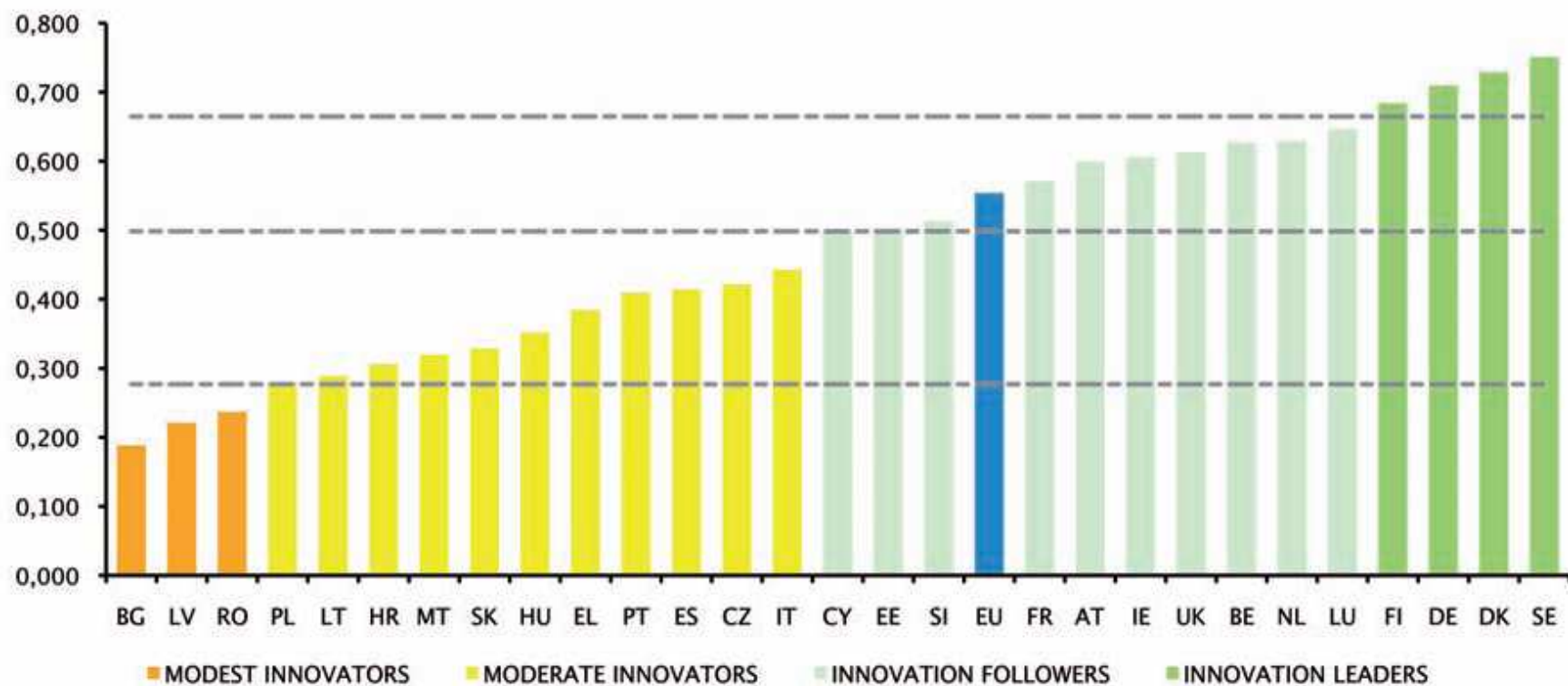
Source: The Global Competitiveness Report 2014-2015
Note: * 2014-2015 rank out of 144 economies

Pozice ČR podle Global Competitiveness Report

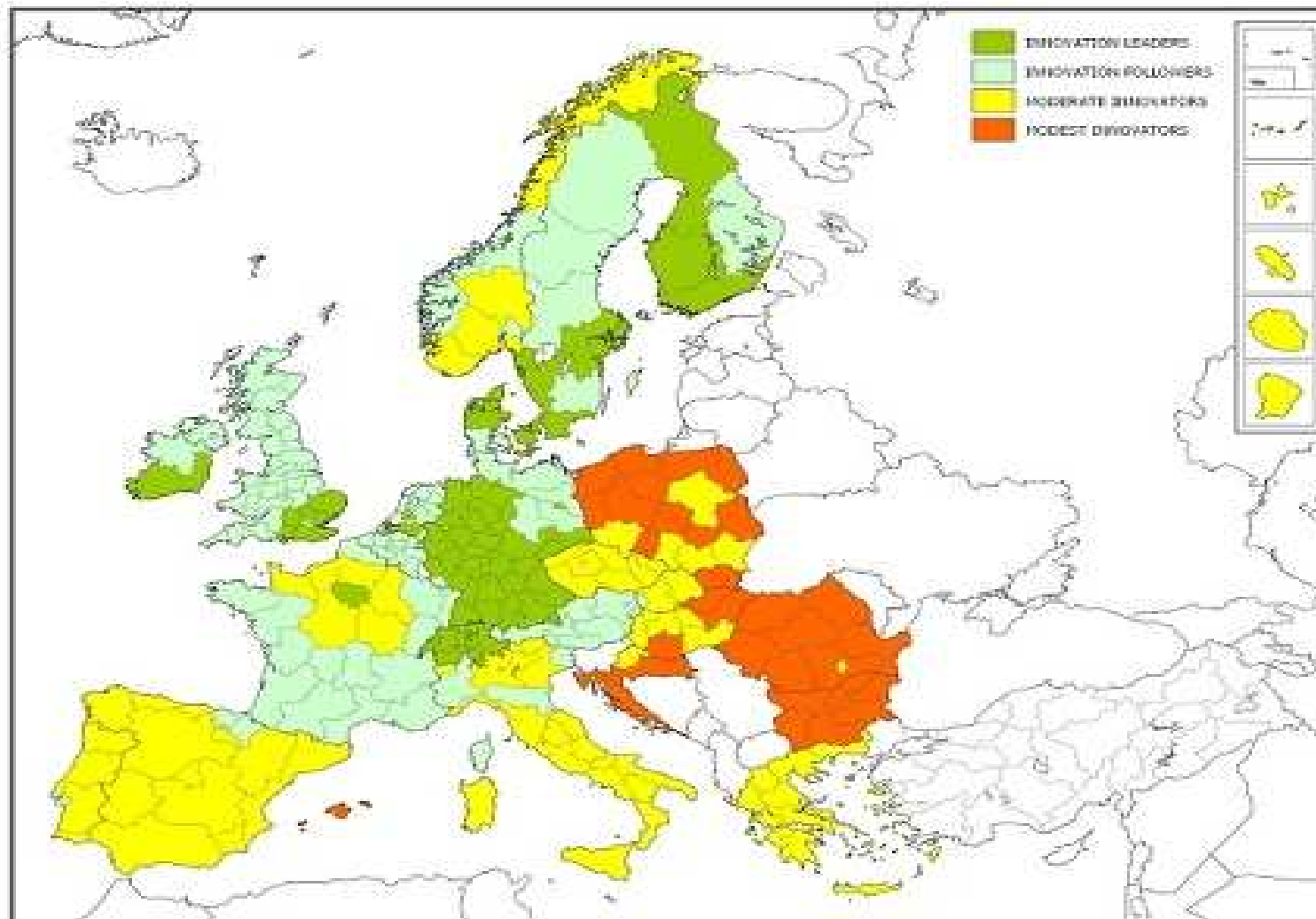
Pilíře konkurenceschopnosti	2009	2011	2012	2013	2014
Index GCI	31	38	39	46	37
Instituce	62	84	82	86	76
Infrastruktura	48	36	38	39	41
Makroekonomické prostředí (stabilita)	43	43	42	55	40
Zdraví a primární vzdělání	33	51	53	60	37
Vyšší vzdělání	24	30	38	39	35
Efektivita trhu zboží	27	36	41	48	50
Efektivita trhu práce	20	42	75	81	62
Technologické prostředí	30	31	31	34	36
Velikost trhu	40	40	40	41	42
Výkonnost podniků	25	36	35	38	35
Inovace	25	33	24	37	39
Rozvoj finančního trhu	42	53	57	58	44

Inovační výkonnost - souhrnný inovační index SII

(zdroj: Innovation Union Scoreboard 2015)

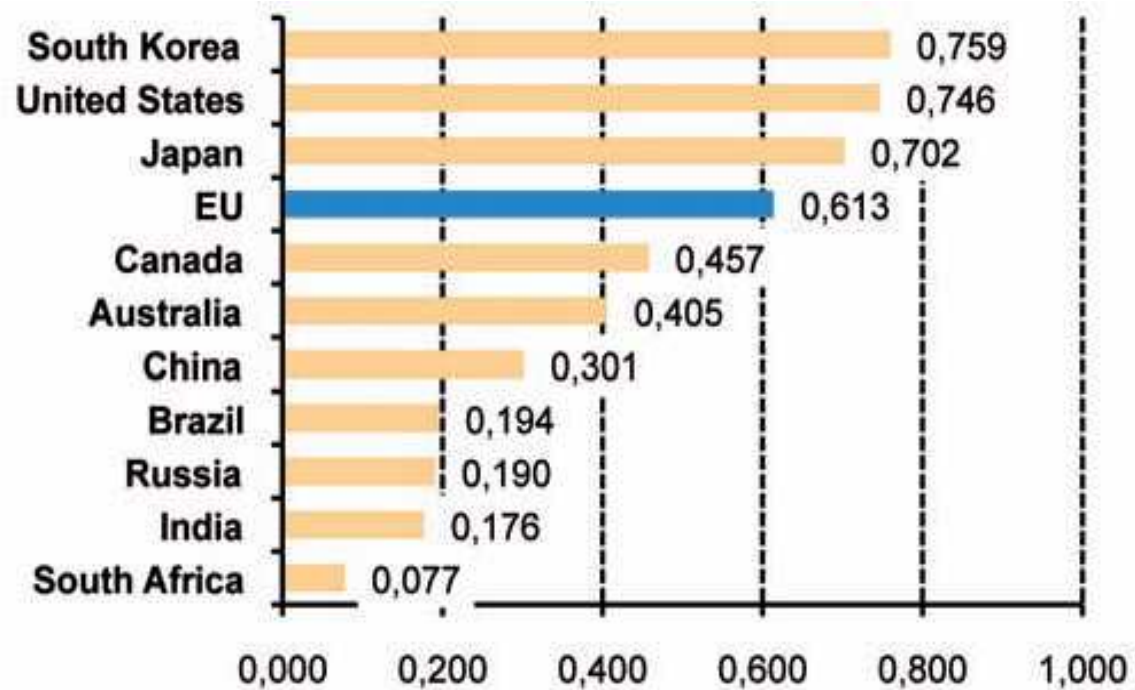

Inovační výkonnost v EU podle regionů (RIS 2014)

Inovační výkonnost - souhrnný inovační index SII

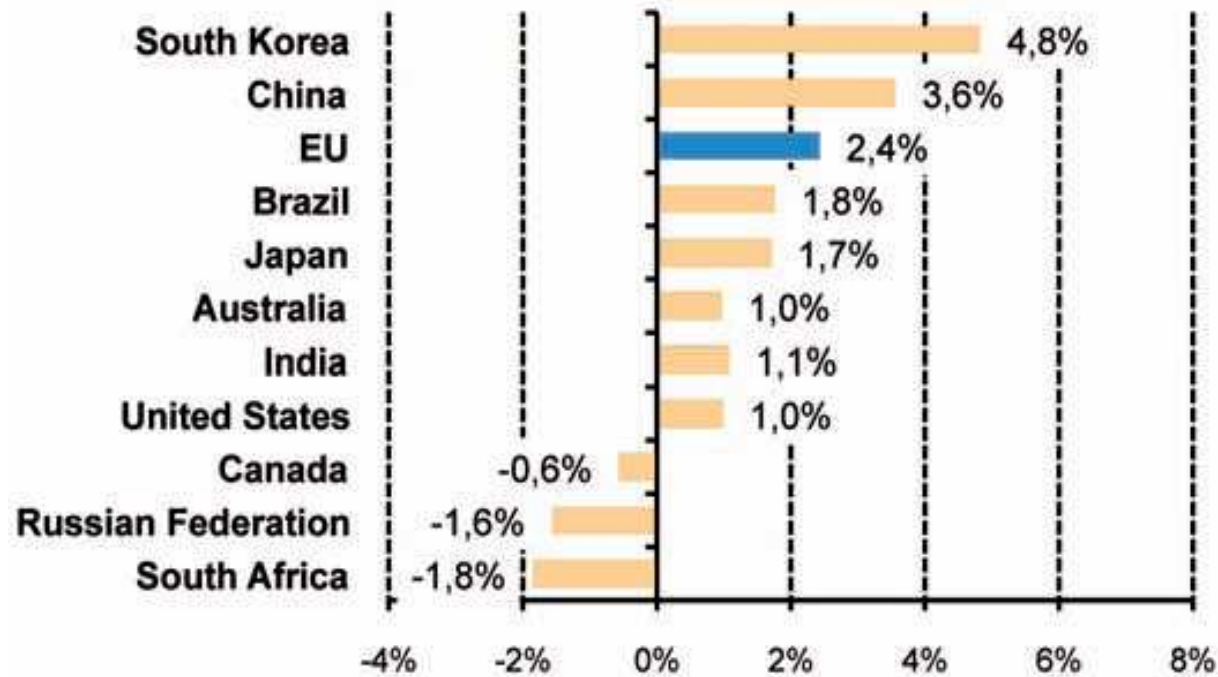
(zdroj: Innovation Union Scoreboard 2015)

Růst inovační výkonnosti

(Ø roční růst SII 2007-2014)

(zdroj: Innovation Union Scoreboard 2015)

Inovační výkonnost v celosvětovém srovnání

- v celosvětovém srovnání → Jižní Korea, USA a Japonsko mají vyšší výkonnost inovačních systémů než EU
- Zatímco odstup mezi EU na jedné straně a USA a Japonskem na straně druhé se mírně zmenšuje, odstup mezi EU a Jižní Koreou se zvětšuje.
- EU poměrně stabilní náskok k zemím BRICS, výjimkou Čína. Nynější inovační výkonnost Číny dosahuje 44 % úrovně EU, ale Čína dále snižuje svůj odstup tím, že se zlepšuje rychleji a větší měrou než EU.

Inovační výkonnost v celosvětovém srovnání

- opoždění EU za Japonskem, USA a Jižní Koreou se vysvětluje především:

- ✓ nižšími výdaji podnikové sféry na VaV
- ✓ menší konkurenceschopností v mezinárodních patentových aktivitách
- ✓ méně efektivními vazbami veřejného výzkumu a soukromého sektoru
- ✓ méně úspěšnou komercializací
- ✓ úrovní terciárního vzdělání

Výdaje podniků na VaV - mezinárodní srovnání

(The 2014 EU Industrial R&D Investment SCOREBOARD)

- Trendy – významné rozdíly ve výdajích na VaV a ekonomických výsledcích mezi odvětvími; reflexe trvajících tržních nejistot
Celkově houževnatý růst výdajů na VaV u top světových firemních investorů do VaV v období ekonomické recese → růst produktivity práce.
- K TOP 2000 investorům do VaV ve světě patří:
 - ✓ **527 společností z EU (130 v Německu, dále VB, Francie...)**
 - ✓ 659 z USA
 - ✓ 353 z Japonska, ...93 z Číny
- EU celkově pozitivní čísla jsou z velké části zásluhou růstu výdajů na VaV v německých společnostech, zvláště v automobilovém průmyslu.
- Kromě automobilového a s tím spojeného průmyslu – v EU sídlící společnosti překonaly růst investic do VaV US firem ve strojírenství, leteckém a obranném průmyslu.

Výdaje podniků na VaV – TOP 20 ve světě (2014)

(The 2014 EU Industrial R&D Investment SCOREBOARD)

Firemní výdaje na R&D (2014)		
firma	sektor	mld. USD
Volkswagen	automotive	13,5
Samsung	IT & e	13,4
Intel	IT & elektronika	10,6
Microsoft	IT & elektronika	10,4
Roche	farmacie	10,0
Novartis	farmacie	9,9
Toyota	automotive	9,1
Johnson & Johnson	farmacie	8,2
Google	IT & elektronika	8,0
Merck	farmacie	7,5
GM	automotive	7,2
Daimler	automotive	7,0
Pfizer	farmacie	6,7
Amazon	IT & elektronika	6,6
Ford	automotive	6,4
Sanofi	farmacie	6,3
Honda	automotive	6,3
IBM	IT & elektronika	6,2
GlaxoSmithKline	farmacie	6,1
Cisco	IT & elektronika	5,9

Výdaje podniků na VaV – mezinárodní srovnání

(The 2014 EU Industrial R&D Investment SCOREBOARD)

- USA pokračuje v rostoucí orientaci na vysoce VaV intenzivní odvětví → IKT a biotechnologie.

5 IKT společností se sídlem v USA patří k nejvýkonnějším (zvýšení výdajů na VaV a tržeb o více než 200 % od 2004 do 2013). V biotechnologiích do první desítky patří devět společností se sídlem v USA.

- Analýza přímých zahraničních investic (FDI)
→ společnosti se sídlem v EU a USA hrají ve světovém VaV pořadí firem hlavní roli v mezinárodním investičním scénáři - jako zdroj i místo určení zahraničních VaV aktivit.

Od roku 2003 do roku 2012 EU přilákala 22 % PZI projektů ve VaV z neevropských společností.

Inovační očekávání

- **Nová průmyslová revoluce (OECD)**

Industrie 4.0 - Německo

- výroba v budoucnosti bude založena na technologickém pokroku, který smazává hranice mezi digitálním a fyzickým světem a umožní zavádění inteligentních propojených systémů podporujících aktivity napříč celým výrobním řetězcem. inteligentní svět průmyslových zařízení, která budou navzájem komunikovat

- až ke 30 procentnímu zvýšení produktivity v průmyslu?

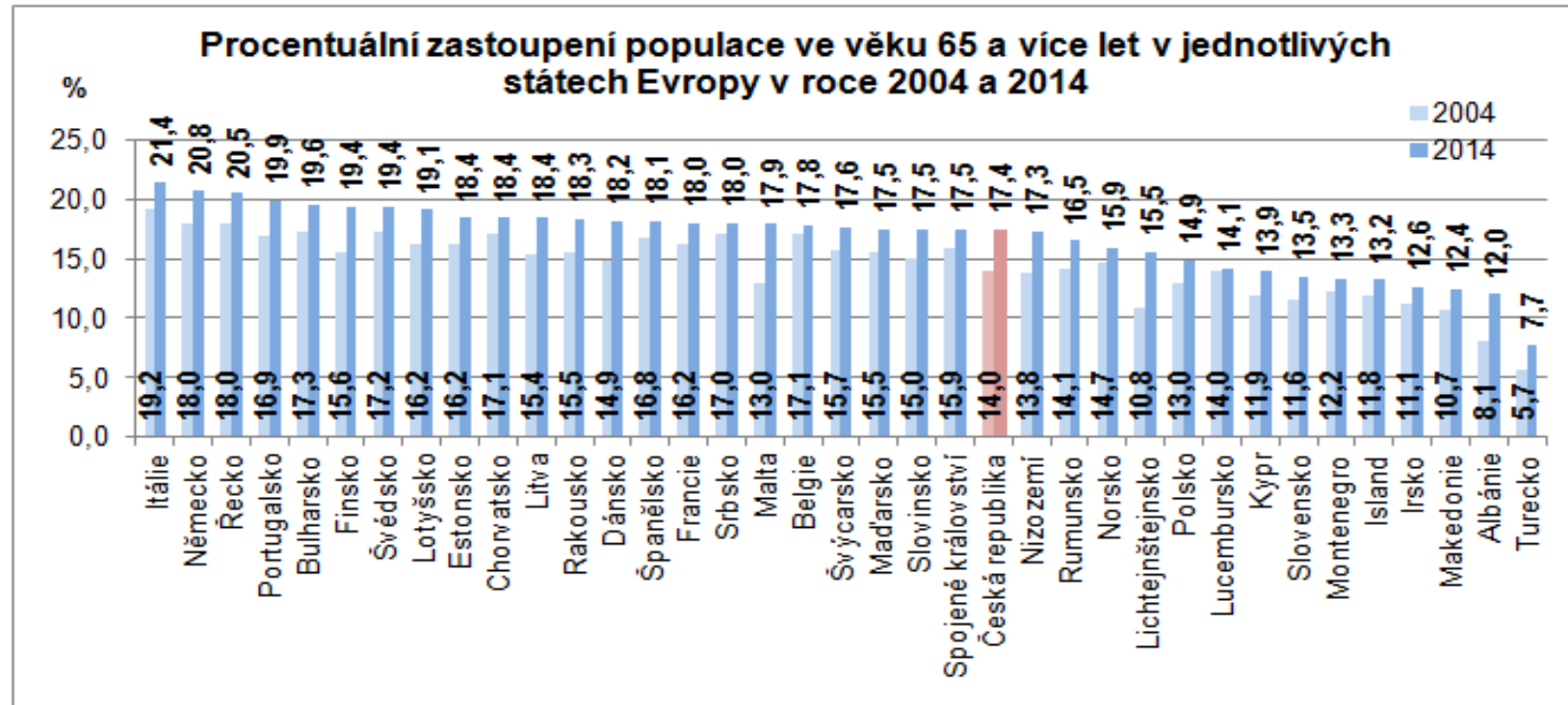
- příležitosti a hrozby

- *První průmyslová revoluce začala v 18. století (byla zkrocena energie páry a výroba byla poprvé zmechanizována).*

Druhá průmyslová revoluce nastala s nasazením technologií masové výroby na začátku 20. století a využitím elektřiny

Třetí průmyslová revoluce před několika desetiletími s elektronickými systémy a počítačovými technologiemi, které pomohly automatizovat výrobní linky.

Stárnutí obyvatelstva v EU (zdroj: Eurostat)

Stárnutí obyvatelstva v EU

- střední délka života má ve většině zení EU narůstat
- populační růst v některých zemích (Francie, Švédsko) zajišťují početné mimoevropské menšiny
- otázka řešení úbytku pracovních sil ↔ na druhé straně důsledky nové průmyslové revoluce
- Podle studií OECD bude Evropa potřebovat do roku 2060 asi 50 milionů lidí k zastavení úbytku pracovních sil.
 - Dosud ze strany byznysu, ekonomů a politiků (zejména v Německu, kde hrozí snížení populace do poloviny století o více než jednu desetinu) názory, že migranti by mohli pomoci k řešení této situace.
 - Problém migrantů nelze ale zjednodušovat:
 - některé země EU přitažlivé jako symbol blahobytu;
 - migrace nebude také zřejmě jednorázovou záležitostí (viz budoucí skrytá hnací síla v podobě vysychání oblastí od severní Afriky po Střední Asii – až 200 milionů potenciálních migrantů)

Co EU v příštích letech čeká

- potřeba zvládnout novou průmyslovou revoluci, zvýšit inovační výkonnost → vliv na ekonomický růst
- narůstající ekonomický tlak rychleji rostoucích regionů ve světě
- Eurozóna (věřitelé a dlužníci, průzkum Eurobarometer 2015 – ze zemí mimo eurozónu převládají představy o negativních důsledcích zavedení eura)
- rizika v důsledku migrační vlny pro Schengen jako jeden ze základních výdobytků integrace, který významně přispěl k rozvoji obchodu mezi zeměmi EU
- hrozby možného pokračování terorismu
- stárnutí obyvatelstva
- nová vlna diskusí o multikulturalismu
- EU chybí skuteční političtí lídři, EU je úřednická
- Narazil proces integrace na meze svých možností? Tendence k posilování národních zájmů (politici sloužit vlastním občanům)?
- *Rizika stagnace, možná i rozpad? Federalizace??*

Děkuji za pozornost

Ing. Karel Mráček, CSc.

mracek@avo.cz

m.: 723 079 137